

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 22.

V Ljubljani, 15. novembra 1879.

Tečaj XIX.

Postava

dné 9. marca 1879,

s katero se spremené in dopolnijo nekatera določila deželne postave od 25. februarija 1870, dež. zak. štev. 11, katera zadeva šolsko nadzorstvo, deželne postave od 29. aprila 1873, dež. zak. štev. 21, kako naj se uravná napravljanje, vzdrževanje in obiskovanje javnih ljudskih šol v vojvodstvu Kranjskem, in deželne postave od 29. aprila 1873, dež. zak. štev. 22, za uravnavo pravnih razmerij učiteljev na javnih ljudskih šolah vojvodine Kranjske,

veljavna za vojvodstvo Kranjsko.

Na predlog deželnega zbora Moje vojvodine Kranjske izvolim s tem, da se deloma spremeni in dopolni postava od 25. februarija 1870, dež. zak. št. 11, katera zadeva šolsko nadzorstvo, šolske postave od 29. aprila 1873, dež. zak. št. 21, kako naj se uravná napravljanje, vzdrževanje in obiskovanje javnih ljudskih šol v vojvodstvu Kranjskem, in deželne postave od 29. aprila 1873, dež. zak. št. 22, za uravnavo pravnih razmerij učiteljev na javnih ljudskih šolah vojvodine Kranjske, ukazati kakor sledi:

I. oddelek.

§. 1. Zastopniki občine v krajnem šolskem svetu se izvolijo od občinskega zastopa, ali, če bi bilo isti šoli pridruženih več selskih občin, ali podobčin, od skupščine dotičnih občinskih, oziroma podobčinskih zastopov (§. 13 občinske postave). Število teh zastopnikov iznaša najmanj tri, največ pet, ter se določuje od okrajnega (kantonskega) šolskega sveta.

Volitev se zgodi po nadpolovični večini glasov in velja za šest let. Vendar jih odstopi po preteku treh let polovica, in če je število liho (neravno), večje število udov po žrebu.

Dopuščeno je, jih zopet voliti.

Vrhu tega izvoli občinski zastop dva namestnika.

§. 2. Voliti se more vsak, kdor je sposoben, izvoljen biti v občinski zastop občine, ki je podvržena isti šolski občini. Kdor izgubi pravico, izvoljen biti v občini, mora izstopiti iz krajnega šolskega sveta.

Volitev v krajni šolski svet sme odkloniti samo tisti, ki bi imel pravico, odkloniti volitev v občinski zastop, ali kateri je bil poslednjih šest let ud krajnega šolskega sveta; ravno tako more volitev za predsednika odkloniti le oni ud krajnega šolskega sveta, ki je poslednjih šest let oskrboval urad predsednika. Neopravičena odpoved, stopiti v krajni šolski svet, ali sprejeti volitev za predsednika, se kaznuje od okrajnega šolskega sveta z globo od 5 do 100 gold.

Ta globa (kazen v denarji) se ima rabiti za šolske namene.

§. 3. Za nadzorovanje didaktično-pedagogičnega stanú vsake šole nastavi okrajni šolski svet iz občinskih udov, ki se smejo voliti v krajni šolski svet, krajnega šolskega nadzornika, ki vstopi vsled imenovanja kot pravi ud v krajni šolski svet, ako uže tako nij bil vzet iz krajnega šolskega sveta.

Krajni šolski nadzornik se voli za tri leta.

§. 4. Krajnega šolskega sveta dolžnost je, zastopati šolsko občino v vseh, šolo zadevajočih oskerbovalnih in pravnih zadevah, vzlasti pa pri obravnavah o napravljanji in razširjanji šol in zidanji šolskih prostorov. Dolžan je skrbeti, da se izpolnujejo šolske postave in zaukazi višjih šolskih oblastnij, in da se šolstvo primerno ureduje po teh postavah in zaukazih.

Posebno ima:

1. oskrbovati krajni šolski zalog (fond), kakor tudi morebitno šolsko ustanovno premoženje, ako ne obstojé gledé tega druga določila po ustanovi;

2. skrb imeti za šolsko poslopje, šolsko zemljišče in šolsko orodje, in narediti en istopis (pare) vsega potrebnega inventara (drugi istopis vsega inventara ima delati šolski vodja);

3. oskrbovati šolske knjige in druge pripomočke za uboge učence in skrb imeti, da se pripravi in v dobrem stanu vzdrži šolsko orodje, predpisani učni pripomočki (učila) in druge učilne potrebščine;

4. narejati letne proračune za rečne šolske potrebščine, potem jih predložiti v dvojnem spisu (in duplo) okrajnemu šolskemu svetu v pregled in potrjenje; temu mora tudi oddati vsako leto račun zastran prejetega in izdanega denarja;

5. hraniti, kar ima šola denarnih pisem, dokaznih pisem i. t. d.

6. narejati o pravem času letni šolski popis, pospeševati, kar je mogoče, obiskovanje šol in staviti do okrajnega šolskega sveta nasvete zastran kazni zoper zanemarjanje obiskovanja šol;

7. odločevati čas učenja, držéč se zaukazanega števila ur;

8. čuvati nad zaukazanim podučevanjem;

9. gledati na življenje učiteljev, na disciplino v šolah, kakor tudi na obnašanje učencev zvnaj šole;

10. podpirati, kar je mogoče, učitelje v njih uradnem delovanji;

11. poravnavati, kar se dá, prepire učiteljev med seboj, z občino ali s posameznimi občinskimi udi (kolikor ti prepiri izvirajo iz šolskih zadev);

12. dajati pojasnila in presoje občinskim zastopom in predpostavljenim oblastnijam; krajni šolski svet ima tudi pravico, na iste vsakokrat staviti predloge.

§. 5. Krajni šolski svet ima v šolski občini sklepati, njegov predsednik pa izpeljavati.

§. 6. V vseh rečeh, ki se tičejo zastopa šolske občine, kako se denar krajnega šolskega zaloga (fonda) oskrbljuje, obrestinosno nalaga in obrača, ki zadevajo dovoljenje stroškov, nasvete in presoje, šolstvo zadevajoče sklepe — o vseh teh rečeh se mora posvetovati in jih skleniti krajni šolski svet.

§. 7. Vse druge, v delokrog (področje) krajnega šolskega sveta spadajoče zadeve preskrbljuje predsednik sam, oziroma njegov namestnik, On ima pravico, sam od sebe dovoliti in plačati iz krajnega šolskega zaloga (fonda) stroške v znesku od 50 gl. za šolske potrebščine, katere mora brez dvoma plačati šolska občina po postavi ali pravnoveljavnih določilih; vendar pa mora pozneje to poročiti krajnemu šolskemu svetu.

V nujnih primerljeh, ko se ne more niti prihodnja redna seja počakati, niti izvanredna sklicati, sme predsednik tudi v zadevah, ki se imajo po §. 6 zborna (kolegijalno) obravnavati, sam določiti; s tem prevzame lastno odgovornost in mora precej iskati dovoljenja pri krajnem šolskem svetu.

§. 8. Predsednik krajnega šolskega sveta mora opravila svojega samostojnega delokroga, ki so v §. 7, alineja 1, te postave omenjena, z lastno odgovornostjo v preskrbovanje prepustiti posameznim udom krajnega šolskega sveta in ima pravico, za oskrbovanje tekočega službovanja porabiti občinske osebe šolskega kraja, dogovorivši se z dotičnim občinskim predstojnikom.

§. 9. Krajni šolski svet je za svoje službovanje in spolnovanje njemu pripadajočih dolžnostij odgovoren šolskim oblastnijam.

Šolske oblastnije smejo zoper krajni šolski svet rabiti sledeča disciplinarna sredstva:

- a) napoved rednih glob do 20 gold.;
- b) odstavljenje predsednika iz njegove službe;
- c) razpuščenje krajnega šolskega sveta.

Redne globe predsedniku kakor tudi vsakemu drugemu udu krajnega šolskega sveta napovedati ima pravico okrajni šolski svet, predsednika iz njegove službe odstaviti in krajni šolski svet razpustiti pa deželni šolski svet po nasvetu okrajnega šolskega sveta.

Če k seji ne pride dovolj udov, da bi bila sklepčna, mora predsednik v 8 dneh drugo sejo sklicati; predsednik mora vsakega uda, katerega ni bilo k drugi seji in čegar odzočnost krajni šolski svet ne spozna za opravičeno, z globo do 10 gold., katera gre v krajni šolski zaklad (fond) kaznovati.

§. 10. Predsednik krajnega šolskega sveta se more odstaviti iz službe, in po okoliščinah izgubi ob enem svoj mandat kot voljeni ud svojega krajnega šolskega sveta, ako zanemarja svojo službo, ali če nikakor ne izpolni ali ne izpelje posameznih zaukazov višjih šolskih oblastnij.

Ako se predsednik krajnega šolskega sveta odstavi iz službe, mora se gledé na §. 38, alineja 3, postave od 25. februarja 1870, dež. zak. št. 11,

precej voliti drugi predsednik. Iz službe odstavljenemu predsedniku je na prosto voljo dano, izstopiti iz krajnega šolskega sveta.

Ako se te pravice posluži, ali ako vsled tega, ker se mu je mandat odvzel, izstopi iz krajnega šolskega sveta, ima po določitvi okrajnega šolskega sveta jeden izmed obeh namestnikov kot ud vstopiti v krajni šolski svet.

§. 11. Razpust krajnega šolskega sveta, vsled katerega izgubé voljeni udje svoj mandat, se sme določiti, ako po večkratnem opominjevanji ne skrbi o pravem času za pripravo rečnih šolskih potrebščin in predpisanih učnih pripomočkov (učil), ako voljeni udje sploh šoli na škodo zanemarjajo svoje dolžnosti, sledujoč ako se svojimi sklepi pokažejo popolno nezmožnost za spolnovanje svoje naloge. Ob enem se ima pri razpustu krajnega šolskega sveta, gledé na §. 38, alineja 3, postave od 25. febr. 1870. dež. zak. št. 11, urediti nova volitev občinskih zastopnikov v krajnem šolskem svetu.

Ako se pa tudi ti novo izvoljeni udje pokažejo isto tako nezmožne in se mora krajni šolski svet zopet razpustiti, more se z dovoljenjem deželnega odbora nova volitev za toliko časa ustaviti, da je zagotovljeno, da se po volitvi more doseči šolske koristi in redno opravilstvo obetajoč nasledek (resultat).

Vendar se pa nova volitev ne sme nikakor odlašati čez dobo prihodnje redne dopolnilne volitve razpuščenega krajnega šolskega sveta.

§. 12. Vselej, kadar se razpusti krajni šolski svet, se mora, ne oziraje se na to, da bi se utegnil sklicevati, za dotično šolske občino nastaviti šolski oskrbnik (administrator), ki ima do nove volitve zastopati šolsko občino.

Šolski oskrbnik dobi, gledé zadev, ki se imajo obravnavati po §. 7, pravice predsednika krajnega šolskega sveta.

V zadevah, ki se imajo po §. 6 zborna (kolegijalno) obravnavati, se morajo pozvati cerkveni in šolski zastopniki, kakor tudi krajni šolski nadzornik. Pri teh obravnavah je šolski oskrbnik predsednik.

Imenuje ga okrajni šolski svet, in on ima pravico, iz premoženja šolske občine tirjati stroške, katere je imel v gotovini pri svojem službovanji.

§. 13. Način opravljanja in oskrbovanja službe se krajnim šolskim svetom naznani po nauku, katerega napravi deželni šolski svet na podlagi te postave.

§. 14. Predsednika okrajnega šolskega sveta nadomestuje isti politični uradnik, kateri je sploh poklican, predstojnika političnega okrajnega urada nadomestovati.

§. 15. V mestih, katera imajo svojo posebno občinsko postavo, nadzoruje šolo mestni šolski svet, ki strinja v sebi delokrog krajnega in okrajnega šolskega sveta.

Za sestavo mestnega šolskega sveta veljajo naslednja pravila.

1. Predsednik je župan; njegov namestnik v mestnem magistratu njega nadomestuje tudi v predsedništvu mestnega šolskega sveta.

2. Vsaka verozakonska družba, katere dušno število šteje čez 500 duš, se ima zastopati v mestnem šolskem svetu po enem duhovniku.

3. Učiteljska skupščina mestnega šolskega okraja voli iz svoje srede dva uda v mestni šolski svet.

4. Občinski zastop voli iz svoje srede ali izmed drugih, ki se smejo voliti v občinski zastop, dva uda v mestni šolski svet. Kedor izgubi pravico, izvoljen biti v občinski zastop, mora izstopiti iz mestnega šolskega sveta.

5. Ako se šolski nadzornik mestnega šolskega okraja uže tako ne vzame iz mestnega šolskega sveta, tedaj vstopi on vsled svojega imenovanja kot pravi ud v mestni šolski svet.

§. 16. Vsako imenovanje in vse volitve, storjene po §. 19 in 21 postavbe od 25. februarja 1870, dež. zak. št. 11 in po §. 15 te postavbe veljajo za šest let in se morajo naznaniti deželnemu načelniku.

§. 17. Okrajni šolski svet ima zastran vseh javnih ljudskih šol in v ta obsežek spadajočih privatnih učilnic in posebnih (specijelnih) šol, potem zastran oskrbovalnic malih otrok celega okraja tisti delokrog, katerega so imeli po poprejšnih postavah politične okrajne oblastnije in šolski okoliščni nadzorniki. Posebno ima dolžnost:

1. Zastopati koristi šolskega okraja na zvonaj, natanko v razvidu imeti stan šolstva v okraji, skrbeti za postavni red v šolstvu, in kar je mogoče; isto izboljševati sploh in v vsakej šoli posebej;

2. skrb imeti, da se razglasujejo postavbe in zaukazi, dani o šolskih zadevah od višjih šolskih oblastnij, kakor tudi, da se spolnujejo;

3. uredovati in voditi preiskave in obravnave zastran uravnave in razširjanja obstoječih šol in naprave novih šol in zastran zidauja šolskih prostorov, in nadzorovati šolske stavbe;

4. čuvati nad krajnimi šolskimi sveti, da preskrbé predpisane učne pripomočke (učila) in druge podučne potrebščine za ljudske šole, da, ako bi bilo treba, to napravijo na stroške šolske občine;

5. razsojevati na prvej stopinji zastran šolskega izstopa in vstopa;

6. opravljati tutorsko pravico države zastran krajnih šolskih zalogov, če niso zato posebni organi odločeni, ali če ni ta djavnost pridržana katerej višji oblastniji;

7. rabiti posilna in disciplinarna sredstva v primerljajih, po postavi odločenih;

8. pregledati in potrditi letne proračune zastran rečnih šolskih potrebščin, kakor tudi letne račune krajnih šolskih svetov o prejetem in izdanem denarji;

9. vsako leto izgotoviti proračune šolskega okraja in pregledati od predsednika napravljeni letni račun o stroških šolskega okraja;

10. varovati šole in učitelje v vseh gospodarstvenih (ekonomičnih) in policijskih zadevah;

11. začasno postavljati učitelje v šolah, kjer je služba izpraznjena, in pripomagati pri stalnem (definitivnem) postavljenji učiteljev, oziroma pri premikanji v višjo plačo;

12. nadzorovati učitelje, preiskovati nahajajoča se naznanila in pri-tožbe zoper učitelje, kakor tudi šolske napake, če se zapazijo, jih odstraniti in odpraviti, kolikor je v njegovej oblasti, pričeti in voditi disciplinarne preiskave zoper učitelje in zastran teh nasvete stavljati dežel-nemu šolskemu svetu;

13. pospeševati daljno omiko učiteljev, napravljati okrajna učiteljska posvetovanja (konferencije) in čuvati nad šolskimi in učiteljskimi knjižnicami (biblijotekami);

14. dajati učiteljem spričevala zastran njih prizadevnosti;
 15. naravnati, da se ustanovijo krajni šolski sveti, njih djavnost pospeševati in nad njo čuvati;
 16. napravljati izvanredne šolske nadzore;
 17. po zaslišanji krajnega šolskega sveta postavljati pri ljudskih šolah krajnim razmeram primeren čas za postavne praznike (počitnice) v ljudskih šolah;
 18. dajati naznanila, menenja, nasvete in občasna (perijodična) sporočila višjim šolskim oblastnijam.

§. 18. Na podlagi rešenega proračuna naznani okrajni šolski svet za dopolnitev pomanjkanja potrebne stroške dotičnim občinskim predstojnikom (županom), kolikor jih njim pripada, in zaukaže, da jih o pravem času prinesejo in poravnajo, in jih v četrletnih obrokih naprej plačujejo krajnemu šolskemu svetu.

§. 19. V §§. 17, št. 8 in 9, in 18 te postave, kakor tudi v §. 33 alinea 3 postave od 29. aprila 1873, dež. zak. št. 21, zaznamovana opravila, zadevajoča ljudske šole v glavnem mestu ljubljanskem, tudi za naprej ostanejo v področji občinskega zastopa glavnega mesta in se opravljajo kakor druge občinske zadeve po taistem in po mestnih eksekutivnih organih.

§. 20. Deželni šolski svet obstoji:

1. iz deželnega načelnika, ali namestnika od njega imenovanega kot predsednika;
2. iz dveh poslancev deželnega odbora;
3. iz enega poročevalca (referenta) za upravne in gospodarstvene šolske zadeve;
4. iz deželnih šolskih nadzornikov;
5. iz dveh katoliških duhovnikov;
6. iz dveh udov učiteljskega stanú;
7. iz enega poslanca občinskega zastopa ljubljanskega.

§. 21. Imenujejo se v §. 20 te postave pod št. 3, 4, 5 in 6 omenjeni udje deželnega šolskega sveta od cesarja po nasvetu ministra za bogočastje in uk, kateri se ima pred nasvetom gledé obeh katoliških duhovnikov obrniti do knezo-škofijstva in zastran imenovanja upravnega poročevalca dogovoriti se z ministrom notranjih zadev. Služba v §. 20 pod št. 5, 6 in 7 omenjenih udov deželnega šolskega sveta traja šest let; čas službe obeh poslancev deželnega odbora se ravna po času mandata deželnega odbora.

Udje učiteljskega stanú dobivajo opravilsko plačo iz državnega premoženja. (Konec prih.)

France Jeriša Detomil.

XVI.

Vid Belšacarja.

Na troni svojem kralj sedi
 V satrapov tam množini,
 Na tisuče svetiln blišči
 Pri krasni godovini.

I zlatih čas nebrojno je,
 Ki božja blé orodnina —
 V Jehova posodah žaré
 Nebožnih ajdov vina.